

Куриляк Валентина Василівна, докторантка кафедри культурології та філософії, Національний університет «Острозька академія», Україна
e-mail: valentina.kuryliak@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-5245-9700

ТЕОЛОГІЧНЕ ПІДГРУНТЯ ПРИНЦИПІВ ГІГІЄНИ ТА ЗОВНІШНЬОГО ВИГЛЯДУ ВІРЯН ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТІВ СЬОМОГО ДНЯ

Проаналізовано релігійно-теологічне підґрунтя складових учення здорового способу життя членів Церкви Адвентистів сьомого дня, а саме принципи гігієни та зовнішнього вигляду вірян цієї конфесії. Виокремлено особливості тлумачення Святого Письма адвентистами щодо застосування старозавітних гігієнічних указівок в умовах сучасних реалій. Акцентовано увагу на низці принципів в адвентизмі щодо вмісту гардеробу християнина. Висвітлено, що, з точки зору адвентистів, саме одяг і зовнішній вигляд людини є важливим показником християнського характеру та мовчазним свідомством цінностей, яких дотримується особистість. Наголошено, що важливими в зовнішньому вигляді особистості є статеві відмінності в одязі, який зрозуміло засвідчує чоловічу або жіночу ідентичність. Акцентовано увагу на регулярному вживанні достатньої кількості води для профілактики та покращення фізичного стану, а добре здоров'я, у свою чергу, є надійною основою для сприйняття високих моральних цінностей, у тому числі й духовних. У підсумках щодо аналізу теологічного підґрунтя принципів гігієни та зовнішнього вигляду членів Церкви Адвентистів сьомого дня представлено цілісну концепцію адвентистів, а саме: здоров'я людини – це три взаємопов'язані складові: фізична, душевна та духовна. Ключовою тезою теологічного підґрунтя в адвентизмі щодо гігієни та зовнішнього вигляду є наступне твердження: немає сенсу турбувати молитвами Господа, якщо людина ігнорує ті моральні принципи і закони щодо гігієни та зовнішнього вигляду, що вже викладені у Святому Письмі та зрозумілі для виконання, оскільки більшість хвороб є результатом неправильного способу життя людини та відступленням від моральних та етичних християнських цінностей.

Ключові слова: принципи гігієни, зовнішній вигляд, теологічне підґрунтя, Адвентисти сьомого дня.

Постановка проблеми. Представляючи адвентизм як релігійну конфесію, ми повинні справедливо відзначити, що ця деномінація ретельно піклується про профілактику і збереження фізичного здоров'я своїх вірян. Оздоровча

і профілактична позиції цієї деномінації на сьогодні можуть бути виправданими та схвальними, особливо в умовах глобальної пандемії Ковід-19. Тому, виходячи із визначення здоров'я людини, а саме: «гармонійна, здорова діяльність усіх сил тіла і розуму» [1, с. 51], адвентисти стверджують, що фізично, душевно та духовно здорові люди більше користі принесуть суспільству, і тим самим «чисте та здорове життя найбільше сприятиме вдосконаленню християнського характеру і розвитку сил розуму і тіла», готуючи характер людини для життя в умовах небесних реалій [1, с. 41]. Іншими словами, на думку адвентистів, дотримання принципів здоров'я, вчасна профілактика та здоровий спосіб життя допоможуть уникнути багатьох людських страждань, особливо тоді, коли більшість працюватиме над виконанням законів здоров'я та практики звичок у дотриманні фізичної гігієни і чистоти [1, с. 61]. З огляду на те, що Церква Адвентистів сьомого дня базує своє вчення на книгах Старого та Нового заповіту, у тому числі й на принципах здорового способу життя, доречно буде на початку дослідження представити тлумачення старозавітних біблійних законів гігієни адвентистами, а опісля детально розглянути теологію адвентистів щодо значення гігієни, води та зовнішнього вигляду у житті християн, зокрема адвентистів. Беручи до уваги світову кризу через пандемію Ковід-19, вважаємо за доцільне дослідити підґрунтя теології принципів гігієни та одягу, які сповідує та практикує Церква Адвентистів сьомого дня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Більшість дослідників, які займалися темою гігієни і зовнішнього вигляду вірян Церкви АСД, можна умовно розділити на дві групи. Перша група – це науковці з медичної сфери, яких цікавить більше практична складова цього релігійного вчення. Друга група дослідників у своїх доробках більше робить акцент на філософії, історії розвитку і практиці принципів гігієни, «пристойного» зовнішнього вигляду вірян адвентистської конфесії [18]. Побічно питання гігієни та зовнішнього вигляду адвентистів у своїх дисертаціях підіймали І. Г. Чернушка [19] і В. А. Шевчук [20]. Обидва дослідники представили переконання адвентистів щодо змісту та практик принципів гігієни, однак кожен із них не заглиблювався в це питання під теологічним кутом. Детально історію вчення про здоров'я, частиною якого є питання гігієни, представлено окремим підрозділом під назвою «Розвиток системи охорони здоров'я та медичної науки у Церкві Адвентистів сьомого дня» в колективній монографії, яка була опублікована в 2021 р. [21]. Щодо зовнішнього вигляду християн представлено дослідження Ігорем Корещуком (доктором теології), який у своїй праці акцентував увагу на тому, якими повинні бути справжні християнські прикраси з біблійної точки зору [22]. Загалом дослідник прийшов до висновку, що головне наявність високих моральних цінностей у житті християнина, а зовнішній вигляд є похідною від внутрішніх орієнтирів. Однак згадані та інші дослідники не ставили за мету

представити теологічне підґрунтя гігієни та зовнішнього вигляду вчення про здоров'я, яке сповідують і практикують адвентисти. Тому *метою статті* є окреслення теологічного підґрунтя принципів гігієни і зовнішнього вигляду вірян Церкви Адвентистів сьомого дня.

Виклад основного матеріалу.

Святе Письмо про гігієну, воду й одяг людини з тлумачної позиції адвентистів. Спочатку наведемо визначення гігієни, на яке традиційно спираються адвентисти. Гігієна – це медична наука, яка вивчає вплив зовнішнього середовища на людський організм. Слово «гігієна» має грецьке походження, буквально значення якого передано такими словами: «той, хто приносить здоров'я» [2]. На сторінках Біблії, а саме у П'ятикнижжі Мойсея, подано детальну інформацію щодо індивідуальних і суспільних гігієнічних принципів, яких необхідно дотримуватися для того, щоб запобігти різноманітним захворюванням і зберігати своє тіло якомога здоровішим. Насамперед тілесна чистота стосувалася участі в релігійному поклонінні. Наприклад, перед заключенням завіту на горі Синай Бог наказав народу очистити себе не лише духовно, але й фізично: «І промовив Господь до Мойсея: Иди до людей, і освяти їх сьогодні та завтра, і нехай вони виперуть одіж свою... І зійшов Мойсей з гори до народу, і освятив народ, а вони випрали одіж свою» (Вихід 19:10,14). Також із метою запобігання забрудненню ґрунту навколо мідного жертовника, що стояв у дворі святилища, для утилізації попелу тварин, яких приносили в жертву, використовувалися спеціальні горщики (Вихід 27:3). Відходи, які залишалися від жертв, обов'язково служителями храму виносилися за межі табору (Левит 4:12). Коли м'ясо жертвовної тварини варилося в мідному посуді, то його чистили до блиску і вимивали водою. У випадку коли це робилося в глиняному посуді, після використання його розбивали, оскільки їжа, яка потрапляла в пори глини, не могла бути ретельно вимита жодним способом (Левит 6:21). Таким чином забезпечувалася чистота в місцях поклоніння ізраїльтян.

Значне місце в повсякденному житті ізраїльтян займали закони гігієни, які регулювали побут народу, зокрема у відділенні чистого від нечистого (Левит 11–15). Кожного, хто хворів інфекційною хворобою, ізолювали від суспільства для уникнення поширення епідемії (Левит 13–14). Крім цього, існував звичай, слідуючи якому, гостям обов'язково пропонували миття ніг (Буття 24:32; 43:24). Одним із відомих правил гігієни була заборона на випорожнення всередині ізраїльського табору, який ходив пустелею. Усі екскременти повинні були знаходитися поза станом і бути закопаними спеціальним знаряддям: «А лопатка буде в тебе на поясі твоїм; і станеться, коли ти сидітимеш назовні, то будеш копати нею, і знову закриєш свою нечистість» (Повторення Закону 23:14-15). І знову ж таки причиною такої поведінки в Торі виступає не пояснення біологічних процесів, а тема святості: «І буде табір твій святий, і Він

не побачить у тебе соромітної речі, і не відвернеться» (Повторення Закону 23:16). Процес омиття тіла чи одягу застосовувався як засіб очищення від різного роду виділень з організму (Левит 15; Повторення Закону 23:11), при дотиканні до падла нечистих тварин (Левит 11:24-25), за безпосередньої участі при похованні померлої людини (Левит 22:4-6). Більше того, тіло померлого необхідно було поховати в день смерті, це також стосувалося й тих, хто отримав смертну кару (Повторення Закону 21:23). У тому кліматі тіла померлих швидко розкладалися і могли стати джерелом інфекційних хвороб [3, с. 111]. Чистота стосувалася й побутового посуду. Якщо посуд не був щільно закритий, він вважався нечистим (Числа 19:15).

Усі ці стародавні вказівки щодо гігієни та санітарії, згадані в Біблії, свідчать, що ізраїльський народ мав досконалі на той час правила здоров'я: «І хто інший такий великий народ, що має постанови й закони такі справедливі, як увесь той закон, що я даю перед вами сьогодні?» (Повторення Закону 4:8). Такий підхід щодо збереження чистоти та стану здоров'я ізраїльського народу слугує яскравим доказом слів: «Коли... будеш виконувати всі постанови Його, то всю хворобу, що Я поклав був на Єгипет, не покладу на тебе, бо Я Господь, Лікар твій!» (Вихід 15:26).

Також Святе Письмо містить приписи про те, що ідеального здоров'я в цьому житті людина не може мати. Кожен, хто народився, мусить померти. Це незаперечне правило для всіх з'явилося внаслідок відступлення від Бога першої людської пари: «Тому то, як через одного чоловіка ввійшов до світу гріх, а гріхом смерть, так прийшла й смерть у всіх людей» (Римлянам 5:12). Більше того, одними з наслідків гріхопадіння є недосконалість, тління і смерть навколишнього середовища: «За те, що ти послухав голосу жінки своєї та їв з того дерева, що Я наказав був тобі, говорячи: Від нього не їж, проклята через тебе земля!» (Буття 3:17), «бо знаємо, що все створіння разом зідхає й разом мучиться аж досі» (Римлянам 8:22). Це проливає світло на слова Христа про сліпонародженого, чому в його хворобі він невинен, як і його батьки (Євангеліє від Івана 9:3). Тому поряд із захворюваннями через нехтування санітарними нормами існують також страждання тих, хто не винен у їх порушенні.

Щодо призначення води у Святому Письмі також містяться окремі відомості. Загально відомо, що вода є природним ресурсом, необхідним для життя всього живого й універсальним розчинником на нашій планеті. Життя на землі може існувати лише за наявності водного середовища, оскільки вода має здатність розчиняти мінеральні солі, а тваринний і рослинний світ отримують для себе необхідні поживні речовини. Великої кількості води потребують різні процеси в живому організмі, а саме: травлення, дихання, регулювання температури, секреція залоз, виведення шлаків тощо. Вода також виконує функцію мастила, оскільки захищає тканини організму від зовнішніх

пошкоджень, надає більшої гнучкості кісткам, сухожиллям і м'язам. У тілі людини із середнім зростом і статурою міститься приблизно 40 літрів води. Така кількість рідини, залежно від вмісту жиру в організмі, складає половину чи більше половини маси тіла, а частка води в сірій речовині мозку людини взагалі складає 85 %. При створенні світу вода згадується в перших текстах книги Буття (Буття 1:2, 6–8). А саме при створенні суші Бог визначив місце для розташування води (Буття 1:10). На п'ятий день творіння світу Бог створив різноманітних істот, які живуть у воді (Буття 1:20-23). Через Едемський сад протікала річка: «щоб поїти рай» (Буття 2:10). На сторінках Нового Заповіту звертаємо увагу на слова апостола Павла: «все робіть на славу Божу» (1 Коринфян 10:31). Тому, посилаючись на вислів Павла, адвентисти стверджують, що кожна людина відповідальна за те, що вона п'є, а кожен своєю поведінкою та способом життя покликаний славити Бога ділами, у тому числі й збереженням фізичного здоров'я.

Щодо теми одягу людини, то ця історія бере свій початок ще в Едемському саду. У Біблії сказано: «І були вони нагі обоє, Адам та жінка його, і вони не соромились» (Буття 2:25). Щодо цих слів Еллен Уайт стверджувала, що перша людська пара не мала звичайного одягу, який існує сьогодні, а була одягнута в одяг божої слави та невинності: «Білий одяг невинності носили наші прабадьки, поселені Богом у святому Едемі... Прекрасне, м'яке, світло Боже, огортало святу пару» [4, с. 310–311]. Однак коли Адам і Єва згрішили, то «пізнали, що нагі вони» (Буття 3:7). Еллен Уайт зазначає: «світло, що оточувало їх, відійшло від них» [4, с. 310–311]. Тому відразу після гріхопадіння Адам і Єва «зшили листя смоківниці й зробили собі пояси», щоб прикрити свою наготу (Буття 3:7). Саме з того часу в людей виникло почуття сорому, яке вимагає прикриття своєї оголеності. Однак цей вид одягу не був Богові до вподоби, оскільки: «Адамові та його жінці Господь Бог зробив одяг зі шкур і зодягнув їх» (Буття 3:21). Тут важливо зазначити, що в Септуагінті, перекладі Старого Завіту на давньогрецьку мову, це слово подається як «хітон», що означає довгий одяг, який покривав усе тіло людини. Так, для прикладу, Ісус Христос носив довгий одяг, який мав таку ж назву: «А хітон був не шитий, а витканий цілий відверху» (Івана 19:23).

В історії подорожі патріарха Якова із сім'єю із Сихему до Бет-Елу для зустрічі з Богом (Буття 35:1-4) розповідається про проведення духовної реформи та перепосвячення. Серед переліку справ, які для цього повинні бути зробленими, була зміна одягу (Буття 35:2). Перед укладанням завіту на горі Синай Бог дав указівку ізраїльтянам випрати свій одяг (Вихід 19:10). Цим було показано, що в поклонінні Творцю, зокрема, необхідно дбати про чистоту свого одягу. Біблія показує, що дорогоцінний вишуканий одяг може стати ознакою самовдоволення і пихатості. Пророк Ісаї детально описує зовнішній

вигляд багатих єрусалимських жінок. Серед великого набору прикрас «загорділих Сіонських дочок» перелічені «чудові убрання, і окриття, і намітки та торби й льняні хитони та турбани, і прозорі покривала» (Ісаї 3:22). Усе це згадано в контексті того, що «рухнув Єрусалим, і впала Юдея, бо їхній язик та їхній чин проти Господа, щоб упертими бути очам Його слави» (Ісаї 3:8).

Красота одягу Люцифера в описі пророка Єзекіїля призвела його до гордості і падіння. «Ти пробував був Едені, садку Божому: усякий дорогий камінь на одязі твоїй... Стало високим твоє серце через красу твою, ти занапастив свою мудрість через свою красу» (Єзекіїля 28:13, 17). В алегорії пророка Єзекіїля про жінок Оголу та Оголиву описана їхня поведінка, коли вони відступили від Бога, роблячи розпусту з іншими богами. Займаючися цим, «ти вмилася, нафарбувала блакитом очі свої й оздобою приоздобилася (“украшалась нарядами” – синодальний переклад)» (Єзекіїля 16:40). І знову описується Божий суд над цими жінками (Єзекіїля 16:46-49). Подібно пророк Єремія змальовує ізраїльський народ у вигляді жінки, яка прикрашається і шукає собі інших чоловіків, відступаючи від Господа. Разом із тим пророк показує даремність її намагань: «А ти, поруйнована, дочко Сіону, що будеш робити? Хоч ти зодягаєш себе в кармазин, хоч прикрашаєшся золотою оздобою... та надаремно прикрашаєшся: обридили тобою коханці твої, на життя твоє важать вони!» (Єремії 4:30).

Звертаючи увагу на уривки Старого Завіту щодо теми одягу, можна дійти наступних висновків. Одяг як такий був даний самим Богом першій людській парі після їхнього гріхопадіння. Носіння одягу є необхідною Божою настановою для людей. Саме після гріхопадіння в людей виникли почуття сорому і потреба покривати себе. Однак із часом рівень морального падіння й відступництва від Бога зростав. Ця моральна деградація торкнулося й одягу. Одяг став не стільки засобом покриття наготи, скільки засобом гордості, самопрославлення, сексуальності й відступлення від Бога. Саме вишуканий одяг нерідко ставав вираженням такого морального стану.

У Новому Завіті ставлення до одягу залишається незмінним. Так, у книзі «Об'явлення» символічно зображений образ відступницької церкви у вигляді вавилонської розпусниці. Вона «була одягнена в порфіру й кармазин, і приоздoblена золотом і дорогоцінним камінням та перлами» (Об'явлення 18:4). Сам образ блудниці містить алюзії на вищезгадані описання пророками Старого Завіту блудливої жінки, яка відступила від Бога. Протилежністю зухвалого зовнішнього вигляду блудливої жінки є описання жінки з Об'явлення 12 розділу. Вона не має в описанні вишуканого одягу, натомість її огортає Божа слава. «Жінка, зодягнена в сонце, а під ногами її місяць, а на її голові вінок із дванадцяти зір» (Об'явлення 12:1). Наречена Агнця була зодягнена «в чистий та світлий вісон» (Об'явлення 19:8), одяг святості. Образ моральної

чистоти та простоти також характеризує одяг спасених людей, які стоять «перед престолом і перед Агнцем, зодягнені в білу одежу, а в їхніх руках було пальмове віття» (Об'явлення 7:9).

Апостол Павло у своїх посланнях також торкався теми одягу. Особливо він звертав увагу на правильне ставлення до теми одягу християнок, оскільки саме жіночій статі притаманна особлива зацікавленість модою. «Так само й жінки, у скромнім убранні, з соромливістю та невинністю, нехай прикрашають себе не плетінням волосся, не коштовними шатами, але добрими вчинками, як то личить жінкам, що присвячуються на побожність» (1 Тимофія 2:9-10). Так, бачимо, що апостол закликає до скромності в одязі й утримування від сліпого слідування модним тенденціям. Він підкреслює, що вбрання жінки повинно бути віддзеркаленням соромливості й невинності. Наголос робиться на прикрашанні людини добрими справами, що повинно бути справжньою ознакою християнина.

Подивимось, як передають цей вираз щодо одягу переклади Біблії англійською мовою. Переклад Contemporary English Version: «modest and sensible clothes» (скромний і практичний одяг). Переклад Amplified Bible: «modestly and appropriately and discreetly in proper clothing» (скромно, доречно та стримано в належному одязі). Переклад Holman Christian Standard Bible: «modest clothing, with decency and good sense» (скромний одяг, з порядністю і здоровим глуздом). Із цього випливає, що одяг християнина повинен насамперед бути скромним, стриманим і практичним та відповідати певним життєвим потребам.

Подібно до Павла, апостол Петро дає вказівки щодо зовнішнього вигляду християнок: «А окрасою їм нехай буде не зовнішнє, заплітання волосся та навішання золота або вбирання одеж, але захована людина серця в нетлінні лагідного й мовчазного духа, що дорогоцінне перед Богом» (1 Петра 3:3-4). Апостол чітко робить різницю в пріоритетах, адже головною для жінки-вірянки відзначає духовність, описуючи це висловом «захована людина серця», що виражається в лагідному та спокійному характері, «що дорогоцінне перед Богом». Другорядним він вважає «зовнішнє», те, що в жіночій статі часто стає головним, – докладання надмірних зусиль, щоб зовні прикрашати своє тіло. Щодо одягу використаний вислів «вбирання одеж» чи «прикрашання одягу» (переклад Турконяка), однак Петро наголошує, що ця мета для християнок не має бути першочерговою. Те, що християни повинні відрізнитися в способі життя від інших людей, які не вірять, чітко проглядається в словах апостола Павла: «Тож благаю вас, браття, через Боже милосердя, повіддавайте ваші тіла на жертву живу, святу, приємну Богові, як розумну службу вашу, і не стосуйтеся до віку цього, але перемініться відновою вашого розуму, щоб пізнати вам, що то є воля Божа» (Римлянам 12:1-2).

Адвентисти про гігієну, воду і зовнішній вигляд людини. Наводимо вислови про воду та її значення з праць однієї із засновниць адвентистів Еллен Уайт. Вона називає воду одним із найбільших Божих дарів: «для здорових і хворих чиста вода є одним із найкращих благословень неба, а її правильне використання сприяє здоров'ю» [5, с. 237]. Більше того, вживання води в достатній кількості задовольнить потреби організму й допоможе йому протистояти різним захворюванням, а застосування ззовні є одним із найкращих способів для регуляції кровообігу. Прийняття прохолодної або теплої ванни тонізує організм і заспокоює нерви [5, с. 237]. Вищезазначене на сьогодні відоме та широко застосовується, однак такі поради під час життя Еллен Уайт виглядали дещо дивними та сектантськими, оскільки вимагали перебудування стилю життя людини, який був загальноприйнятим у тогочасному суспільстві.

Людський організм здатний підтримувати необхідний баланс між кількістю води, яка щодня потрапляє в організм, і водою, яку організм втрачає. Однак при недостатньому вживанні води виникає зневоднення, яке супроводжується підвищеною втомлюваністю, зниженням концентрації уваги, депресією, дратівливістю, навіть може призводити до коми та смерті. З іншого боку, на сьогодні не завжди можна отримати доступ до чистої питної води. Через забруднення водою промисловими відходами й іншими нечистотами вода, якщо не пройде процес очищення та фільтрації, може стати джерелом багатьох захворювань, серед яких малярія, холера, тиф, гепатит, дизентерія тощо.

Професор Грейс Олубукунмі Адеое адвентистського університету в Лагосі (Нігерія), запропонував низку заходів для профілактики поширення інфекцій, які можуть знаходитися у воді. Він вважає, що покращення системи подачі води до помешкань, системи каналізації є одними з найуспішніших засобів уникнення таких захворювань. Серед засобів особистої гігієни є миття рук перед приготуванням і споживанням їжі, збереження та при потребі повторне нагрівання страв таким чином, щоб захистити себе від збереження життєздатності й розмноження хвороботворних організмів. Важливим також є знезараження питної води від фекальних забруднень шляхом кип'ятіння та хлорування. Щодо дитячої гігієни обов'язком батьків є очищення ігрової території від бруду, запобігання тому, щоб діти не брали до рота брудні предмети та землю, також до цього належить боротьба з мухами, які є зазвичай джерелом хвороб.

Одним зі шляхів вирішення проблеми професор називає: оцінювання потреб суспільства в питанні постачання питної води, екологічного стану навколишнього середовища та стану здоров'я людей; розроблення спільної програми з урядом країни і впливовими неурядовими організаціями щодо

вирішення проблем водопостачання та наголос на проведенні програм на тему важливості збереження стану довкілля і стану здоров'я людського організму; створення тісної співпраці з міжнародними організаціями, які працюють у сфері водопостачання, екологічного стану та гігієни з метою допомоги в технічному обслуговуванні проєктів і допомоги у навчанні спеціалістів з указаних вище питань.

Професор Грейс стверджує, що звичайні зміни в практичному житті, а саме в напрямі поліпшення санітарного стану, згодом принесуть значні позитивні зміни в стані довкілля і стані людського здоров'я. Однак ці покращення не відбудуться, якщо не буде бажання втілювати заходи, які матимуть вплив на рівень громадської та персональної санітарії, і відсутнє прагнення змінювати свій спосіб життя. Для належного рівня гігієни та санітарії є потреба розробити безпечну утилізацію продуктів життєдіяльності для запобігання зараженню джерел і системи постачання питної води. Повинна бути втілена програма гармонійного поєднання профілактичних заходів і контролю захворювань, які пов'язані з гігієною та зі станом забруднення питної води. Професор наголошує, що адвентистські заклади повинні втілювати принципи здоров'я та, зокрема, гігієни, які проповідує Церква АСД. Вони мають розробляти та реалізовувати для суспільства проєкти щодо налагодження належного водопостачання, здоров'я і санітарії. Це не лише є доброю справою, а також може бути сильним євангелізаційним заходом, завдяки якому можуть бути придбані багато душ для Бога [6].

Принципи одягу в Церкві АСД. Ці принципи містяться в Церковному керівництві Церкви АСД, у розділі «Принципи християнського життя», у пункті «Одяг». Робиться наголос, що адвентисти покликані бути відділеними від світу. Такий погляд повинен визначати їхній спосіб життя, пріоритети та звички. Призначенням одягу для християн є захист від гріховного впливу навколишнього світу і сприяння в збереженні фізичного здоров'я і стійких моральних принципів. Також важливо уникати крайнощів у модних тенденціях, особливо коли пропагується відсутність скромності та пристойності. Одяг повинен бути за можливості високої якості, мати естетичний вигляд, виділятися природною привабливістю і смаком. Важливою є поміркованість у виборі одягу, щоб не витратити на цю справу надмірну кількість зусиль і часу. Потрібно стежити, щоб одяг був охайним [7, с. 192–193].

У контексті одягу людини висловився адвентистський богослов Самуель Баккіоккі, який вважав, що першопочатковою метою одягу було «збереження тіла від клімату, який піддався змінам і від хтивих бажань» [8, с. 29]. Однак із плином часу в людському суспільстві цей акцент змінився, і одяг став «відображенням пихи та сексуальності» [8, с. 30]. Таким чином, мода нерідко була показником моральної деградації та відходу від Бога.

Еллен Уайт у своїх творах неодноразово закликала адвентистів щодо дотримання християнських принципів, зокрема в питанні одягу. У вбранні повинні бути присутніми доречність, скромність і пристойність. «Своїм одягом, так само як і всім іншим, ми можемо прославити нашого Творця» [9, с. 248]. Тому Господь бажає, щоб одяг християнина був «не тільки акуратним і практичним, а також був доречним і пристойним» [9, с. 248]. Вона підкреслювала, що Бог визначив кожну деталь одягу священників старозавітної шкіри. Сам цей одяг був проникнутий символізмом. Тому місіс Уайт підкреслює, що одяг християн також повинен мати символічне значення. «У всьому нам треба виглядати як Його представники. Наш зовнішній вигляд у всіх відношеннях повинен бути охайним, скромним і чистим» [10, с. 96]. Тут важливо відзначити, що «істина ніколи не робить чоловіків або жінок грубими або невивічливими», навпаки, істина, прийнята в серце, «облагороджує смаки» людини. Це стосується також вибору одягу [11].

У випадку коли у світі з'явиться модель одягу, яка буде відповідати принципам скромності, зручності та не шкодитиме здоров'ю, то «наше ставлення до Бога й до світу не зміниться, коли ми перейдемо на цей стиль одягу» [12, с. 458]. У випадку коли одяг християнок не відповідає моді, вони не повинні переживати щодо цього питання. Вони насамперед повинні турбуватися, щоб їхній одяг не сприяв погіршенню стану здоров'я. А в інших випадках, навіть «якщо весь світ відрізняється від них, їм треба проявити благородну незалежність і моральну мужність, щоб діяти згідно з істиною» [12, с. 458]. Прагнення до «зовнішнього блиску» в одязі є показником «відсутності внутрішньої краси лагідного та мовчазливого духу, що є дорогоцінним перед Богом». Це також свідчить про «недостатній духовний розвиток і внутрішню пиху». За цим стоїть тактика ворога Божого, який «залишається в тіні, диктуючи моду, яка змушує людей робити непомірні витрати». Таким чином, слідуючи за примхами мінливої моди, деякі християни витрачають свій час і кошти, які могли би бути використані «для більш високого та святого призначення» [13].

Еллен Уайт стверджувала, що «самозречення в питаннях одягу є частиною нашого християнського обов'язку», тому вона закликала до простоти в одязі, яка «узгоджується з нашою вірою» [14, с. 366]. Особливу увагу вона приділяла одягу служителів Церкви АСД. «Дуже важлива також акуратність в одязі». Місіс Уайт визнає, що цієї риси не вистачає деяким адвентистським служителям. Вона підкреслює, що одяг служителя – це «німа проповідь». Тому «служитель може дати людям приклад порядку, охайності і смаку в одязі або ж дати їм уроки неохайності і поганого смаку, які люди засвоять собі на біду» [15, с. 610]. Відсутність акуратності в одязі служителя в результаті призведе до того, що члени церкви, які його слухають, «перестануть благоговіти перед

Богом і Його святим служінням». Вигляд одягу священників Старого Завіту, у якому була важливою кожна деталь, вселяв у серця ізраїльського народу «високе уявлення про Бога і Його вимоги». Тому Еллен Уайт стверджує, що «навіть одяг служителів буде красномовно проповідувати невіруючим про істину» [15, с. 613]. З іншого боку, неохайність в одязі служителя може відвернути деяких людей від прийняття істини, оскільки «зовнішній вигляд служителя ніяк не відповідає істинам, які він проповідує». Такі служителі «зводять нанівець вплив докладених ними зусиль» [15, с. 614].

Еллен Уайт наголошувала на чіткій відмінності між одягом для чоловіків і жінок: «очевидна різниця між чоловічим і жіночим одягом є вгодною Богові». У випадку, якщо представники обох статей «носитимуть однаковий одяг, це викличе замішання в суспільстві і зростання злочинності» [16, с. 427]. Хоча під час відвідування богослужінь члени церкви повинні виглядати охайно, скромно, однак вдягатися зі смаком.

Необхідно уникати намагання демонструвати свій одяг перед іншими вірянами. Інакше, замість того щоб під час церковного зібрання зосереджуватися на головному об'єкті поклоніння, увага присутніх переключається «на той чи інший яскравий предмет одягу, і, таким чином, з'являються думки, які не прикрашають серця тих, хто прийшли на поклоніння» [16, с. 427]. Тому «демонстрація бантів, стрічок, мережив, рюш, золотих і срібних прикрас – це свого роду ідолопоклонство, абсолютно недоречне у святому служінні Богу» [16, с. 428].

Місіс Уайт дає застереження деяким адвентистам, які вважають, що їхня неохайна манера вдягатися свідчить про їхнє відділення від світу, де панує мода. Вони приходять на богослужіння в суботу в тому самому одязі, який вдягають у робочі дні тижня, у брудному і дірявому одязі. І робить порівняння, що коли б таким людям випала можливість зустрітися з високопосадовою особою і вони хотіли б отримати для себе позитивний результат від цього спілкування, «то вони б прийшли до цієї людини в найкращому вигляді». Однак ці люди своєю присутністю в неохайному одязі на суботньому богослужінні показують свою неповагу до Бога [16, с. 428]. «Діти Божі повинні бути чистими всередині і зовні» [16, с. 531]. Однак, описуючи принципи одягу християнина, варто зауважити, що Еллен Уайт не наголошувала на якомусь конкретному стилі та не вказувала «жодного точного стилю одягу, який міг би служити для всіх незмінним правилом» [16, с. 419].

Адвентистський богослов Самуель Баккіоккі є автором багатьох книг, у яких розглядає різноманітні біблійні теми та показує актуальність Біблії в наші дні. В одній із його праць є розділ, присвячений питанню одягу. Ця книга має назву «Одяг та прикраси християн». Автор дослідив питання одягу в книгах Старого і Нового Завіту, а також описав ставлення до питань одягу

впродовж усієї історії християнства. Він звернув увагу, що сьогодні в багатьох цивілізованих країнах присутня тенденція до «нечіткої різниці між чоловічим і жіночим одягом». Автор представив дослідження на тему, як сучасний модний одяг, у якому розмита різниця між статями, впливає на сімейні відносини, роботу та церкву. Також він наводить аргументи, якою повинна бути реакція християн на подібний одяг і як використовувати біблійний принцип розділення статей у питаннях вибору одягу [8, с. 140].

Більше того, богослов стверджує, що погляд на такий вид одягу пропагує феміністичний рух. Представники цього руху вважають, що різниця між чоловічою та жіночою статями міститься на рівні виховання. Однак теолог наводить ґрунтовні аргументи, стверджуючи, що насправді різниця лежить у природній, біологічній площині. Тому Баккіоккі закликає повернутися до біблійного погляду щодо чоловічої та жіночої статі: «І Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх» (Буття 1:27) [8, с. 141–142]. Баккіоккі також наводить текст із Повторення Закону 22:5: «Не буде чоловіча річ на жінці, а мужчина не зодягне жіночої одежі, бо кожен, хто чинить це, огида він для Господа, Бога свого». Він вважає, що ця Божественна вказівка – це «не заборона носити частини одягу, які схожі на одяг іншої статі, але швидше підтримання відмінності між статями» [8, с. 144–153]. Більше того, автор визнає, що у Святому Письмі не міститься інформації, який стиль одягу потрібно носити чоловікам, а який – жінкам. При цьому він підмічає, що «загально визнано, що стиль одягу диктується кліматом і культурою» і що Біблія навчає та закликає «поважати статевої відмінності в одязі, якою мірою вони відомі всередині будь-якої даної культури» [8, с. 154]. Самуель Баккіоккі виділяє низку принципів християнського одягу [8, с. 160–169]:

1. Одяг і зовнішній вигляд є важливим показником християнського характеру, оскільки саме «наш зовнішній вигляд є видимим і мовчазним свідомством наших християнських цінностей» [8, с. 161].

2. Прикраса наших тіл кольоровою косметикою, блискучими дорогоцінними каменями, дорогим одягом відкриває внутрішню гордість і марнославство, які руйнують нас самих та інших. Цей принцип богослов аргументує словами апостолів Петра і Павла, книгами старозавітних пророків.

3. Християни повинні одягатися скромно, пристойним чином, виявляючи повагу до Бога, до самих себе та інших.

4. Християни повинні одягатися цнотливо, обмежуючи будь-яке бажання звеличувати себе носінням шикарного одягу, що захоплює погляд, косметикою або дорогоцінними прикрасами.

5. Християни повинні поважати статевої відмінності в одязі, віддаючи перевагу одягу, який засвідчує їхню чоловічу або жіночу ідентичність.

Однак, із точки зору адвентистських богословів і вчення деномінації в цілому, одяг не робить людину християнином, проте саме він є відображенням нашої віри та характеру. Біблія не має вказівок щодо універсального одягу для всіх часів, утім містить принципи, якими треба керуватися при виборі одягу. Християнин покликаний не гнатися за примхами мінливої моди, а підкоряти свої бажання Святому Письму. Потрібно мати чіткі пріоритети і ставити на перше місце відносини з Богом, розвиток християнського характеру. Питання вибору одягу не має бути найважливішим, однак потрібно керуватися принципом, щоб своїм убранням прославляти Бога, а не себе.

Висновки. Підбиваючи підсумки аналізу теологічного підґрунтя принципів гігієни і зовнішнього вигляду членів Церкви Адвентистів сьомого дня, які, у свою чергу, є базою для практичного життя вірян цієї конфесії, ми наведемо цитату лорда Пальмерстона. Коли лорд Пальмерстон, прем'єр Англії, отримав прохання від шотландського духовенства призначити день посту і молитви для запобігання холері, він відповів наступне: «Очистіть і продезінфікуйте ваші вулиці та будинки, просувайте чистоту і здоров'я серед бідних і стежте за тим, щоб вони в достатку були забезпечені хорошою їжею та одягом, застосовуйте правильні санітарні заходи і у вас не буде приводу постити і молитися. Тому що Господь не почує ваших молитов, доки Його санітарні застереження залишаються без уваги» [17, с. 106]. У цій цитаті добре відображена позиція адвентистів щодо гігієни, санітарії та зовнішнього вигляду християнина. Немає сенсу турбувати молитвами Господа, якщо наразі ми ігноруємо ті приписи та закони гігієни, що вже викладені у Святому Письмі. Більшість хвороб, на думку адвентистів, є результатом неправильного способу життя людини, і коли люди ігнорують закони гігієни та принципи, що регулюють зовнішній образ людини, вони втрачають моральні орієнтири, які здатні при їхньому виконанні подарувати людині не лише добре фізичне і душевне здоров'я, а й сприяти духовному відновленню особистості за образом і подобою Божою. Улюблений учень Ісуса Христа – апостол Іван у своєму посланні наголошував на важливості та значенні доброго здоров'я в житті християнина: «Улюблений, я молюся, щоб добре велося в усьому тобі і щоб був ти здоровий, як добре ведеться душі твоїй» (3 Послання до Івана 1:3).

ЛІТЕРАТУРА

1. White E. G. Counsels for the Church. Nampa, ID : Pacific Press Publishing Association, 1991. 359 p.

2. Домасенко М. Гигиена – это наука, которая изучает влияние внешней среды на человека и вырабатывает правила личной и других гигиен. URL: <https://ktonanovenkogo.ru/voprosy-i-otvety/gigiena-chto-eh-to-takoe.html> (дата звернення: 01.06.2021).
3. Subhaktha P. K. Precepts of community health and hygiene from the Holy Bible. *Indian Inst Hist Med Hyderabad*. 2007. No. 2. P. 107–116.
4. Уайт Е. Наглядные уроки Христа. Заокский : Источник жизни, 1995. 421 с.
5. Уайт Е. Служение Исцеления. Заокский : Источник жизни, 1996. 516 с.
6. Adeoye G. O. Water Supply, Environmental hygiene and health. Institute for Christian Teaching. URL: https://christinthe classroom.org/vol_28/28cc_001-017.htm (дата звернення: 02.06.2021).
7. Церковное руководство. Москва : Изд. ЕАД, 2016. 255 с.
8. Бакиокки С. Одежда и украшение Христиан. Заокский : Источник жизни, 2016. 191 с.
9. Уайт Е. Воспитание. Заокский : Источник жизни, 1994. 309 с.
10. Уайт Е. Свидетельства для Церкви : в 9 т. Заокский : Источник жизни, 1999. Т. 6. 482 с.
11. White E. Letter 26. 1900. URL: <https://m.egwwritings.org/en/book/14065.10637001> (дата звернення: 01.06.2021).
12. Уайт Е. Свидетельства для церкви. Т. 1. Заокский : Источник жизни, 1997. 712 с.
13. White E. Manuscript 1. 1877. URL: <https://m.egwwritings.org/en/book/14053.20018654> (дата звернення: 03.06.2021).
14. Уайт Е. Свидетельства для Церкви : в 9 т. Заокский : Источник жизни, 1998. Т. 3. 575 с.
15. Уайт Е. Свидетельства для Церкви : в 9 т. Заокский: Источник жизни, 1997. Т. 2. 711 с.
16. Уайт Е. Воспитание детей. Заокский : Источник жизни, 2002. 569 с.
17. White E. G. Christian Temperance and Bible Hygiene. Battle Creek, MI : Good Health Publishing, 1890. 162 p.
18. Куриляк В. В. Історіософія реалізації Церквою Адвентистів сьомого дня ідеї здорового способу життя в Україні та Індії. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Історія*. 2020. № 1. С. 239–247.
19. Чернушка І. Г. Сучасний стан та основні тенденції розвитку адвентизму в Україні : автореф. дис. ... канд. філос. наук : 09.00.11. Рівне, 2016. 15 с.
20. Шевчук В. А. Діяльність Церкви Адвентистів сьомого дня на території західної України в міжвоєнний період (1919–1939 рр.) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Львів, 2020. 23 с.
21. Історія Церкви Адвентистів сьомого дня в Україні : в 3 т. / редкол.: В. Куриляк та ін. Київ : Дух і літера, 2021. Т. 1 : Адвентисти сьомого дня: від локальної групи до всесвітнього руху. 276 с.
22. Корещук Игорь. Настоящие христианские украшения. Киев : Джерело життя, 2014. 96 с.

REFERENCES

1. White, E. G. (1991). *Counsels for the Church*. Nampa, ID: Pacific Press Publishing Association.
2. Domasenko, M. (2021). *Gigiena – jeto nauka, kotoraja izuchaet vlijanie vneshnej sredy na cheloveka i vyrabatyvaet pravila lichnoj i drugih gigien*. URL: <https://ktonanovenkogo.ru/voprosy-i-otvety/gigiena-chto-eh-to-takoe.html> [in Russian].
3. Subhakhtha, P. K. (2007). Precepts of community health and hygiene from the Holy Bible. *Indian Inst Hist Med Hyderabad*, 2, 107–116.
4. Uajt, E. (1995). *Nagljadnye uroki Hrista*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
5. Uajt, E. (1996). *Sluzhenie Iscelenija*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
6. Adeoye, G. O. (2001). *Water Supply, Environmental hygiene and health*. URL: https://christintheclassroom.org/vol_28/28cc_001-017.htm
7. *Cerkovnoe rukovodstvo*. (2016). Moskva: Izdanie EAD. [in Russian].
8. Bakkiokki, S. (2016). *Odezhda i ukrashenie Hristian*. Istochnik zhizni. [in Russian].
9. Uajt, E. (1994). *Vospitanie*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
10. Uajt, E. (1999). *Svidetel'stva dlja Cerkvi (Vols. 1–9; Vol. 6)*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
11. White, E. (1900). Letter 26. URL: <https://m.egwwritings.org/en/book/14065.10637001>.
12. Uajt, E. (1997). *Svidetel'stva dlja Cerkvi (Vols. 1–9; Vol. 1)*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
13. White, E. (1877). Manuscript 1. URL: <https://m.egwwritings.org/en/book/14053.20018654>.
14. Uajt, E. (1997). *Svidetel'stva dlja Cerkvi (Vols. 1–9; Vol. 3)*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
15. Uajt, E. (1997). *Svidetel'stva dlja Cerkvi (Vols. 1–9; Vol. 2)*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
16. Uajt, E. (2002). *Vospitanie detej*. Zaokskij: Istochnik zhizni. [in Russian].
17. White, E. G. (1890). *Christian Temperance and Bible Hygiene*. Nampa, ID: Good Health Publishing.
18. Kurylyak, V. V. (2020). *Istorijsofiya realizatsiyi Tserkvoyu Adventystiv s'omoho dnya ideyi zdorovoho sposobu zhyttya v Ukrayini ta Indiyi*. *Naukovyy visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya: Istorija.*, 1, 239–247 [in Ukrainian].
19. Chernushka, I. H. (2016). *Suchasnyy stan ta osnovni tendentsiyi rozvytku adventyzmu v Ukrayini*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Rivne [in Ukrainian].
20. Shevchuk, V. A. (2020). *Diyal'nist' Tserkvy Adventystiv s'omoho dnya na terytoriyi zakhidnoyi Ukrayiny v mizhvoyennyi period (1919–1939 rr.)*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Lviv [in Ukrainian].
21. *Istoriya Tserkvy Adventystiv s'omoho dnya v Ukrayini (Vols.1–3); Vol.1: Adventysty s'omoho dnya: vid lokal'noyi hrupy do vsesvitn'oho rukhu*. (2021). V. Kurylyak (Ed.) et al. Kyiv: Dukh i litera [in Ukrainian].

22. Koreshchuk, I. I. (2014). *Nastoyashchie hristianskie ukrasheniya*. Kyiv: Dzhirelo zhittya [in Ukrainian].

Куриляк Валентина Васильевна, докторант кафедры культурологии и философии, Национальный университет «Острожская академия»,
Украина

ТЕОЛОГИЧЕСКОЕ ОСНОВАНИЕ ПРИНЦИПОВ ГИГИЕНЫ И ВНЕШНЕГО ВИДА ПРИХОЖАН ЦЕРКВИ АДВЕНТИСТОВ СЕДЬМОГО ДНЯ

Проанализировано религиозно-теологическое основание компонентов учения здорового образа жизни членов Церкви Адвентистов седьмого дня, а именно принципы гигиены и внешнего вида прихожан этой конфессии. Выделены особенности толкования Священного Писания адвентистами по применению ветхозаветных гигиенических указаний в условиях современных реалий. Акцентируется внимание на ряде принципов в адвентизме относительно содержания гардероба христианина. Освещено, что, с точки зрения адвентистов, именно одежда и внешний вид человека являются важным показателем христианского характера и молчаливым свидетельством ценностей, которых придерживается личность. Отмечено, что важными во внешнем виде личности являются половые различия в одежде, которые должны ясно подтверждать различие между мужской и женской идентичностью. Акцентируется внимание на регулярном употреблении достаточного количества воды для профилактики и улучшения физического состояния, а здоровье, в свою очередь, является надежной основой для восприятия высоких моральных ценностей, в том числе и духовных. В результате анализа теологического основания принципов гигиены и внешнего вида членов Церкви Адвентистов седьмого дня представлена целостная концепция адвентистов, а именно: здоровье человека – это три взаимосвязанные составляющие: физическая, душевная и духовная. Ключевым тезисом теологического основания адвентизма относительно гигиены и внешнего вида является следующее утверждение: нет смысла беспокоить молитвами Господа, если человек игнорирует те моральные принципы и законы по гигиене и внешнему виду, которые уже изложены в Священном Писании и понятны для выполнения, поскольку большинство болезней является результатом неправильного образа жизни человека и отступлением от моральных и этических христианских ценностей.

Ключевые слова: принципы гигиены, внешний вид, теологическое основание, Адвентисты седьмого дня.

Kuryliak Valentyna Vasylivna, doctoral student of the Department of Culturology and Philosophy, National University «Ostroh Academy», Ukraine

THEOLOGICAL BASIS OF PRINCIPLES OF HYGIENE AND APPEARANCE OF MEMBERS OF THE CHURCH OF SEVENTH DAY ADVENTISTS

The religious and theological basis of the components of the teachings of a healthy lifestyle of members of the Seventh-day Adventist Church, namely the principles of hygiene and appearance of the faithful of this denomination, are analyzed.

The purpose of the article is to determine the theological basis of the principles of hygiene and appearance of the faithful of the Seventh-day Adventist Church. The peculiarities of the Adventists' interpretation of the Holy Scriptures regarding the application of the Old Testament hygienic instructions in the conditions of modern realities are highlighted. Emphasis is placed on a number of principles in Adventism regarding the contents of a Christian's wardrobe. It is highlighted that from the Adventist point of view, it is the clothing and appearance of a person that is an important indicator of a Christian character and a silent testimony to the values that a person adheres to. It is emphasized that important in the appearance of a person are gender differences in clothing, which clearly indicates a male or female identity. Emphasis is placed on regular consumption of sufficient water to prevent and improve physical condition, and good health in turn is a reliable basis for the perception of high moral values, including spiritual ones. The analysis of the theological basis of the principles of hygiene and appearance of members of the Seventh-day Adventist Church presents a holistic concept of Adventists, namely: human health is three interrelated components: physical, mental and spiritual. The key thesis of the theological basis in Adventism on hygiene and appearance is the following statement: there is no point in disturbing the Lord's prayers if one ignores the moral principles and laws of hygiene and appearance that are already set forth in the Scriptures and understandable because most diseases is the result of a wrong way of life and a departure from moral and ethical Christian values.

Keywords: *principles of hygiene, appearance, theological basis, Seventh-day Adventists.*

